

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Проректор з наукової роботи
та інноваційної діяльності
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор сільськогосподарських наук,
професор**

Оксана ТОНХА
2025 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Гуцола Руслана Івановича
на тему: **«Правове становище агрохолдингів в Україні»**,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності **081 «Право»**
галузі знань **08 «Право»**

Витяг з протоколу № 3 фахового семінару наукової ради юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України від «13» листопада 2025 року.

Присутні члени наукової ради юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України: В. В. Ладиченко, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, доктор юридичних наук, професор, гарант освітньо-наукової програми «Право», голова наукової ради; Н. А. Стасюк, доцент кафедри адміністративного та фінансового права, доктор філософії зі спеціальності «Право», голова ради молодих вчених юридичного факультету, секретар наукової ради; О. В. Гафурова, професор кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука, доктор юридичних наук, професор; О. В. Гулак, професор кафедри адміністративного та фінансового права, доктор юридичних наук, професор; В. М. Єрмоленко, завідувач кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука, доктор юридичних наук, професор; І. М. Єрмоленко, завідувач кафедри теорії та історії держави і права, кандидат юридичних наук, доцент; О. Ю. Піддубний, завідувач кафедри цивільного та господарського права, доктор юридичних наук, професор; О. П. Світличний, професор кафедри цивільного та господарського права, доктор юридичних наук, професор; С. В. Слюсаренко, доцент кафедри адміністративного та фінансового права, кандидат юридичних наук, доцент; О. А. Улютіна, заступник декана юридичного факультету, професор кафедри адміністративного та фінансового права, кандидат юридичних наук, доцент; О. С. Яра, декан юридичного факультету, професор кафедри адміністративного та фінансового права, доктор юридичних наук, професор.

Інші присутні на засіданні наукової ради юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України: Л. В. Міхневич, професор кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука, доктор юридичних наук, професор; Т. С. Новак, доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука, кандидат юридичних наук, доцент; Р. І. Гуцол, здобувач ступеня доктора філософії.

Порядок денний: обговорення основних наукових результатів дисертації **Гуцола Руслана Івановича** на тему: **«Правове становище агрохолдингів в Україні»**, поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Тему дисертації затверджено вченою радою юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 5 від «24» жовтня 2022 року).

Дисертацію виконано на кафедрі аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор **Єрмоленко Володимир Михайлович**, завідувач кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Слухали: доповідь здобувача Р. І. Гуцола про основні положення дисертації. Здобувачем розкрито: актуальність теми дослідження, виходячи з сучасного значення агрохолдингів та їх ролі в сільськогосподарському виробництві та соціальному розвитку сільської поселенської мережі; мету і зумовлені нею завдання дисертаційного дослідження; емпіричну і методологічну основу дисертації, її загальну структуру; загальні висновки, які корелюють з поставленими завданнями; новизну окремих положень і висновків. Зокрема було наведено надані авторські основні базові поняття «агрохолдинг» та «сільськогосподарське акціонерне товариство» за відсутності їх законодавчого закріплення, що зумовлює необхідність надання доктринального визначення.

У ході доповіді було коротко розкрито ретроспективні особливості генезису правового забезпечення створення і функціонування агрохолдингів, юридичні ознаки агрохолдингів, порядок та особливості створення агрохолдингів, надано загальну характеристику управлінських, виробничо-фінансових та соціальних правовідносин в агрохолдингах, розкрито напрями удосконалення правового регулювання земельних відносин агрохолдингів.

Здобувачеві було поставлено 5 запитань, на які він надав обґрунтовані відповіді та пояснення.

Виступили:

Науковий керівник – юридичних наук, професор В. М. Єрмоленко, який зазначив, що за період навчання аспірант набув теоретичних знань, умінь, навичок та компетентностей, достатніх для вирішення наукових і практичних завдань у праві, провів власне наукове дослідження. Результати, отримані в ході дослідження, мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. У процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи Р. І. Гуцол проявив себе як самостійний, наполегливий, відповідальний, високоерудований науковець, який уміє поставити і вирішити складні наукові завдання, володіє методами наукових досліджень, комунікаційними та іншими компетентностями, що дозволяють йому цілісно, у логічній послідовності представляти результати власних досліджень, публікувати їх в українських та зарубіжних наукових виданнях, обговорювати у науковій спільності, обґрунтовувати та відстоювати власні наукові досягнення.

Експерти:

Міхневич Л. В., доктор юридичних наук, професор, зазначила, що проведене дослідження виконано на належному науковому і методологічному рівні та відповідає встановленим вимогам. З огляду на те, що робота дисертанта має достатній рівень наукової актуальності й новизни і високу практичну значущість, рецензована дисертація є завершеною та цілісною науковою працею. На основі аналізу дисертації експерткою запропоновано надати їй загальну позитивну оцінку, як такої, що відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, та рекомендувати дисертацію для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Новак Т. С., кандидат юридичних наук, доцент, відмітила, що зміст роботи цілковито відображає основні положення дисертації. Дисертаційне дослідження не містить порушень академічної доброчесності. Результати наукової роботи повно викладені в опублікованих здобувачем наукових публікаціях. Особливо підкреслено значну цінність та актуальність рецензованої наукової праці, її академічне й прикладне значення. На основі аналізу дисертації експерткою запропоновано дати їй загальну позитивну оцінку, як такої, що відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, та рекомендувати дисертацію для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

В обговоренні результатів дисертації взяли участь: В. В. Ладиченко, доктор юридичних наук, професор; І. М. Єрмоленко, кандидат юридичних наук, доцент; О. В. Гафурова, доктор юридичних наук, професор; С. В. Слюсаренко, кандидат юридичних наук, доцент.

Виступаючі зазначили, що здобувачем виконано дисертацію на актуальну тему, робота містить значну кількість нових наукових даних, має наукову новизну, актуальність, важливе теоретичне та практичне значення, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

Було підтримано пропозицію експертки про рекомендацію дисертації Р. І. Гуцола для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Постановили: заслухавши та обговоривши дисертацію Р. І. Гуцола на тему: «Правове становище агрохолдингів в Україні», члени наукової ради юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України ухвалили:

1. Актуальність теми дисертації. Дисертаційне дослідження Р. І. Гуцола присвячено дослідженню правового статусу агрохолдингів в Україні. Аграрний сектор є найважливішим напрямом зростання економіки України, який приваблює все більше інвесторів. Від розвитку сільського господарства безпосередньо залежить стан і рівень усього народного господарства нашої держави. Крім того, агропромисловий комплекс покликаний забезпечувати продовольчу безпеку країни і соціально-економічне становище її жителів. Саме у цієї сфери є величезний потенціал для розвитку. У сільському господарстві з'являється ряд нововведень, у зв'язку з чим формуються різні підходи і ставлення до вимог сільськогосподарського виробництва, застосовуються нові технології, формуються нові структури.

Ринкові перетворення в агропромисловому комплексі України зумовили виникнення, становлення і розвиток потужних вертикально-інтегрованих формувань холдингового типу – агрохолдингів, які нині, сконцентрувавши величезні природні, матеріальні, людські та фінансові ресурси, багато в чому визначають тенденції розвитку національної економіки в цілому і сільського господарства зокрема. Виникнення агрохолдингів – це процес інтеграції і концентрації капіталу в аграрній сфері, що в ринкових умовах є складним явищем, правові механізми функціонування і розвитку якого досі, незважаючи на значну кількість публікацій вітчизняних і зарубіжних науковців, не отримали повноцінного теоретичного обґрунтування. Підтвердженням тому є наявність різних точок зору щодо змісту цього процесу в юридичній науці.

Репрезентоване дослідження робить суттєвий внесок у загальний науковий доробок у аграрно-правову доктрину у частині суб'єктного складу аграрного права, системи

суб'єктивних прав і обов'язків, необхідних і достатніх для виникнення відповідного правового статусу сільськогосподарського товаровиробника, забезпечуваного здійсненням виробничої сільськогосподарської діяльності. З огляду на викладене, обрана здобувачем тематика наукового дослідження є актуальною через об'єктивну суспільну потребу визначення напрямів подальшого розвитку агрохолдингової організаційно-правової форми аграрного підприємництва в Україні та їх правової регламентації в умовах сучасних викликів для держави.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами Університету та кафедри. Дисертацію виконано на кафедрі аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука Національного університету біоресурсів і природокористування України згідно плану науково-дослідної роботи кафедри в межах виконання цільових комплексних програм у розрізі бюджетних тем «Організаційно-правові засади сталого розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні» (номер державної реєстрації 0119U100830) і «Правове забезпечення агроекологічного розвитку України в повоєнний період» (номер державної реєстрації № 0124U001202).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів та вирішенні конкретного наукового завдання. Дисертація є самостійною науковою працею, результати якої одержані автором самостійно, а сформульовані у ній положення та висновки обґрунтовано на основі власних досліджень автора. Здобувачем здійснено пошук та аналіз літератури за темою дисертації, виконано наукові дослідження та опрацьовано одержані результати.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів базується на широкій джерельній базі (258 найменувань) та методологічній основі дослідження. Досягнення мети і завдань дисертаційного дослідження зумовило необхідність використання відповідного методологічного інструментарію, поєднаного у систему філософських (діалектичний), загальнонаукових (формально-логічний, методи аналізу та синтезу) і спеціально-наукових методів (історико-правовий, формально-юридичний, порівняльно-правовий). Застосування діалектичного методу дозволило підійти до розгляду процесу створення і функціонування агрохолдингів як до взаємопов'язаного, цілісного органічного процесу, який перебуває у стані постійних змін, причому ці взаємні зміни стосуються кожної складової зазначеного процесу. Формально-логічний метод дав змогу сформувати базові складові понятійно-категорійного апарату дослідження, зокрема визначити поняття агрохолдингу і сільськогосподарського акціонерного товариства, виокремити юридичні ознаки агрохолдингу. Метод аналізу застосовано при вивченні наукових доробків вчених-правників за темою дослідження, а також при встановленні колізій і прогалин у нормативно-правових актах, що врегульовують відносини у сфері створення і функціонування агрохолдингів. За допомогою методу синтезу було встановлено місце сукупності правових норм, що регулюють відносини у сфері створення і функціонування агрохолдингів, у системі права України. Історико-правовий метод застосовувався при дослідженні генезису правового забезпечення створення і функціонування агрохолдингів в Україні. Формально-юридичний метод дав змогу розкрити зміст відповідних правових норм, які опосередковують сферу дослідження. Порівняльно-правовий метод став основою для аналізу правового регулювання земельних відносин агрохолдингів у країнах ЄС і співставлення з відповідним національним законодавством.

5. Наукова новизна основних результатів дослідження полягає у комплексному вивченні правового становища агрохолдингів, проведенні правового аналізу цієї організаційно-правової форми аграрного підприємництва.

Уперше: проведено етапізацію правового забезпечення створення і функціонування агрохолдингів в Україні; обґрунтовано пропозицію виключення агрохолдингів та корпоративних підприємств з програм державної підтримки сільського господарства

(крім програм, спрямованих на розвиток тваринницької галузі) і недопущення пільгового оподаткування їх діяльності; запропоновано надати переважне право на придбання земель сільськогосподарського призначення фермерським господарствам, територіальним громадам, орендарям тощо зі встановленням пільгового порядку придбання таких земель і надання податкових пільг з визначенням граничних меж концентрації землі на рівні областей та об'єднаних територіальних громад.

Удосконалено: поняття агрохолдингу; поняття сільськогосподарського акціонерного товариства; характеристику управлінських правовідносин в агрохолдингах шляхом виокремлення трьох рівнів.

Набули подальшого розвитку: виокремлення юридичних ознак агрохолдингу; положення про особливості правового становища сільськогосподарського акціонерного товариства, що визначається специфікою сільськогосподарського виробництва (насамперед, його сезонністю) й високою ризикованістю функціонування (несприятливі природно-кліматичні умови, надзвичайні випадки тощо); характеристика земельних правовідносин в агрохолдингу; пропозиції щодо необхідності внесення змін і доповнень до Закону України «Про холдингові компанії в Україні» у частині визначення особливостей правового становища агрохолдингів; пропозиції щодо необхідності внесення змін і доповнень до Закону України «Про акціонерні товариства» у вигляді окремої глави, присвяченої особливостям правового становища, процедури створення, реорганізації та ліквідації сільськогосподарських товариств.

6. Практична цінність результатів дослідження та їх впровадження. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання як підґрунтя для подальшого вивчення проблем у сфері формування суб'єктного складу аграрного права, у процесі підготовки дисертацій, монографій, аналітичних доповідей тощо. Основні положення і результати дослідження можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – як основа для подальших наукових розробок актуальних проблем правового становища агрохолдингів; нормотворчій діяльності – при вдосконаленні сучасного аграрного і земельного законодавства, зокрема розробленні змін і доповнень до нормативно-правових актів, що визначають правове становище агрохолдингів; правозастосовній діяльності – для уніфікації практики реалізації норм чинного аграрного і земельного законодавства у сфері створення і функціонування агрохолдингів; навчальному процесі – при підготовці навчальних посібників, підручників та навчально-методичних матеріалів, а також при викладанні навчальних дисциплін «Аграрне право», «Земельне право», і відповідних спецкурсів.

7. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації. Основні положення й результати дисертаційного дослідження опубліковано у 9 наукових працях, з яких 3 статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 2 статті у наукових виданнях інших держав, 4 тези наукових доповідей.

**Статті у наукових виданнях,
включених до Переліку наукових фахових видань України**

1. Гуцол Р. І. Соціальна діяльність агрохолдингів: правові аспекти. Право. Людина. Довкілля. 2019. № 10 (2). С. 45–53.

2. Гуцол Р. І. Специфіка трансформацій організаційно-правової форми акціонерних товариств у сільському господарстві України: правові засади. Правове регулювання економіки. 2019. № 18. С. 153–164.

3. **Гуцол Р. І., Єрмоленко В. М.** Переваги та недоліки агрохолдингів у контексті законодавчої корпоратизації підприємницької діяльності. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки». 2025. № 4. С. 106–111. *(Гуцолом Р. І. на основі аналізу теоретичних праць і відповідного нормативного масиву систематизовано позитивні та негативні сторони діяльності агрохолдингів, з огляду на подальше удосконалення чинного законодавства. Єрмоленком В. М. визначено актуальність, сформульовано наукову новизну дослідження).*

Статті у наукових виданнях інших держав

4. Гуцол Р. І. Вплив агрохолдингів на розвиток сільського господарства України: проблеми правового забезпечення. AREA NAUKI. 2019. № 2. С. 43–50.
5. Гуцол Р. І. Особливості правового забезпечення формування землекористувань агрохолдингів в Україні. Visegrad Journal on Human Rights. 2021. № 1. С. 229–234.

Тези наукових доповідей

6. Гуцол Р. І. Правові засади формування статутного фонду сільськогосподарських акціонерних товариств. Правові проблеми державно-приватного партнерства в умовах євроінтеграції: Міжнародний конгрес, присвячений 20-річчю Національного університету «Одеська юридична академія», м. Одеса, 2–4 червня 2017 року: тези доповіді. Одеса, 2017. С. 125–128.
7. Гуцол Р. І. Проблеми правового регулювання оподаткування агрохолдингів. Розвиток аграрного, земельного та екологічного права на зламі тисячоліть: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 18–19 травня 2018 року: тези доповіді. Київ, 2018. С. 189–191.
8. Гуцол Р. І. Щодо характеристики управлінських відносин в агрохолдингах. Сучасний стан та перспективи розвитку земельного, аграрного, екологічного та природо-ресурсного права: теорія та практика: науково-практична конференція, м. Харків, 7 грудня 2018 року: тези доповіді. Харків, 2018. С. 87–89.
9. Гуцол Р. І. Сільськогосподарські акціонерні товариства: вітчизняні правові реалії. Актуальні проблеми екологічного, земельного та аграрного законодавства в сучасних умовах: круглий стіл, присвячений 90-річчю з дня народження доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента В. К. Попова, м. Харків, 1 березня 2019 року: тези доповіді. Харків, 2019. С. 212–214.

8. Апробація основних результатів дослідження. Основні теоретичні положення і висновки, практичні рекомендації, що містяться в дисертації було оприлюднено на: Міжнародному конгресі, присвяченому 20-річчю Національного університету «Одеська юридична академія» «Правові проблеми державно-приватного партнерства в умовах євроінтеграції» (м. Одеса, 2017 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток аграрного, земельного та екологічного права на зламі тисячоліть» (м. Київ, 2018 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку земельного, аграрного, екологічного та природо-ресурсного права: теорія та практика» (м. Харків, 2018 р.); круглому столі, присвяченому 90-річчю з дня народження доктора юридичних наук, професора, член-кореспондента НАПрН України В. К. Попова «Актуальні проблеми екологічного, земельного та аграрного законодавства в сучасних умовах» (м. Харків, 2019 р.).

Ухвалили:

Дисертація здобувача ступеня доктора філософії Гуцола Руслана Івановича на тему: «Правове становище агрохолдингів в Україні» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій з точки зору права розглянуто й визначено специфіку агрохолдингової організації сільськогосподарського виробництва, сформульовано теоретико-прикладні висновки з окресленої проблематики і на основі системного аналізу та критичного осмислення наявних теоретичних джерел, законодавства, відповідних міжнародних документів розроблено й обґрунтовано теоретичні основи удосконалення агрохолдингів в Україні, що має істотне значення для галузі знань 08 «Право».

Дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

З урахуванням наукової зрілості та професійних якостей здобувача Гуцола Руслана Івановича дисертація на тему: «Правове становище агрохолдингів в Україні» рекомендується для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Рішення прийнято одноголосно.

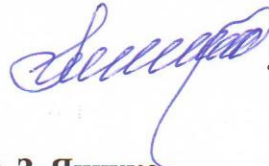
**Голова наукової ради юридичного факультету
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор юридичних наук,
професор**

Віктор ЛАДИЧЕНКО

Експерти:

**Професор кафедри аграрного, земельного
та екологічного права імені академіка В. З. Янчука
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор юридичних наук,
професор**

Людмила МІХНЕВИЧ

**Доцент кафедри аграрного, земельного
та екологічного права імені академіка В. З. Янчука
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
кандидат юридичних наук,
доцент**

Тамара НОВАК

**Відповідальний за атестацію здобувачів
вищої освіти ступеня доктора філософії**

Сергій БОЯРЧУК